

Saara Karttunen
Erityisasiantuntija

Talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (HE 131/2025 vp)

Tausta

Esityksessä on kyse alkoholilain muutoksista, jotka koskevat alkoholijuomien toimittamisen mahdollistamista asiakkaille, rajat ylittävän etämyynnin selkeyttämistä sekä väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinoinnin mahdollistamista.

Alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Alkoholilaki uudistettiin edellisen kerran vuonna 2017. Laki tuli nyky muodossaan voimaan vuonna 2018.

Valmisteltu esitys on osa hallitusohjelman toimeenpanoa. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Hallituksen tavoitteena on reilun ja avoimen kilpailun edistäminen. Hallitusohjelmassa on sovittu useista alkoholikauppaa koskevista markkinoiden avaamiseen ja kilpailun lisäämiseen liittyvistä lainsäädäntömuutoksista.

Esitys pohjautuu pitkälti hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta HE 173/2024 vp, joka annettiin eduskunnalle 10.10.2024. Mainitussa esityksessä ehdotettiin alkoholijuomien toimittamisen mahdollistamista kotimaan vähittäismyyntistä ja alkoholiyhtiöstä, mutta esityksellä ei olisi selkeytetty alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä koskevaa sääntelyä. Hallituksen esitystä aloitettiin käsitellä eduskunnan valiokunnissa. Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan tuli antaa lausuntonsa. Talousvaliokunta antoi lausuntonsa 21.11.2024 ja perustuslakivaliokunta 28.11.2024. Euroopan komissio antoi hallituksen esityksestä 17.12.2024 yksityiskohtaisen lausunnon, jonka mukaan lakimuutos voisi syrjiä ulkomaisia toimijoita, ellei samassa yhteydessä selkeytetä alkoholin rajat ylittävää etämyyntiä koskevaa sääntelyä. Komission lausunnon perusteella hallitus päätti peruuttaa aikaisemman hallituksen esityksen ja valmistella uuden esityksen siten, että siihen sisällytettiin kotimaan toimituksen lisäksi sekä rajat ylittävää etämyyntiä että markkinointia koskevat säännökset. Uudessa hallituksen esityksessä on huomioitu talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä HE 173/2024 vp antamat lausunnot.

Esityksen tavoitteena on luoda edellytyksiä kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten vapauden lisääntymiselle. Esityksellä parannettaisiin suomalaisten kuluttajien ostomahdollisuuksia ja valinnanvapautta sekä edistettäisiin tavaroiden vapaata liikkuvuutta EU:n sisämarkkinoilla. Lisäksi esityksellä parannettaisiin kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa sekä helpotettaisiin alkoholilain noudattamista valvovien viranomaisten tulkintaa. Esityksellä parannettaisiin Suomeen sijoittautuneiden alkoholielinkeinon toimijoiden kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia Euroopan unionin sisämarkkinoilla mahdollistamalla väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinointi.

Keskeisimmät ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia siten, että siinä mahdollistettaisiin alkoholijuomien toimitus kotimaan vähittäismyyntistä ja alkoholiyhtiöstä suoraan asiakkaalle. Tämä toteutettaisiin ottamalla alkoholilakiin vähittäismyyntiluvan ja anniskeluluvan lisäksi käyttöön uusi alkoholijuomien toimituslupa. Toimitusluvan haltijat voisivat toimittaa myös rajat ylittävän etämyynnin kautta ostettuja alkoholijuomia. Laissa säädettäisiin yksiselitteisesti suomalaisille oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisista EU:n jäsenvaltiosta ja ETA-maista. Etämyynnissä voisi ostaa enintään 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Alkoholilakiin lisättäisiin rajat ylittävän etämyynnin määritelmä, joka pohjautuisi valmisteverotuslaissa tarkoitetun etämyynnin määritelmään. Lisäksi laissa määriteltäisiin etäosto ja säädettäisiin selkeyden vuoksi, että etäosto on sallittua.

Alkoholijuoman toimittaja saisi vastaanottaa sekä luovuttaa kotimaan vähittäismyyntistä hankitun alkoholijuoman ostajalle tai muulle vastaanottajalle vain, jos kyse on käymisteitse valmistetusta, enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävästä alkoholijuomasta tai muulla tavoin valmistetusta, enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävästä alkoholijuomasta. Enemmän kuin 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien ja enemmän kuin 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien muulla tavoin valmistettujen alkoholijuomien toimitus toimitusluvalla olisi sallittua vain, jos alkoholijuoma olisi ostettu ja noudettu alkoholiyhtiöstä tai rajat ylittävästä etämyyntistä. Kaikilla alkoholijuomien toimittajilla – eli henkilöillä, jotka luovuttaisivat kotimaan vähittäismyyntistä, alkoholiyhtiöstä tai rajat ylittävästä etämyyntistä kuljetuksella tilatun alkoholijuoman vastaanottajalle – tulisi olla suoritettuna Lupa- ja valvontaviraston hyväksymän mallin mukainen alkoholilain toimitusta koskevan sääntelyn ja toimitusta koskevien toimintaohjeiden tuntemista osoittava todistus (*toimituspassi*).

Alkoholijuomien luovuttaminen olisi sallittua vain alkoholilaissa säädettyjen alkoholin myyntiaikojen mukaisesti. Alkoholijuomien luovuttaminen olisi siis sallittua vain kello 9 ja 21 välillä. Alkoholiyhtiöstä hankitun alkoholijuoman luovuttaminen olisi kuitenkin sallittu vain alkoholiyhtiön vähittäismyyntiaikojen mukaisesti. Lisäksi alkoholijuomien luovuttamisen yhteydessä toimituksen vastaanottaja olisi velvollinen todistamaan vaadittaessa ikänsä alkoholijuoman toimittavalle henkilölle.

Alkoholilaissa säädetyt vähittäismyynti- ja anniskelukiellot ulotettaisiin koskemaan myös alkoholijuomien toimitusta. Vastaavasti kuin vähittäismyyntissä ja anniskelussa, myöskään toimituksessa alkoholijuomaa ei saisi luovuttaa alle 18-vuotiaalle, henkilölle, jonka päihtymys on selvästi havaittavissa tai joka käyttäytyy häiritsevästi eikä silloin, jos on perusteltu syy olettaa alkoholijuoman luvaton luovuttamista tai välittämistä. Lisäksi alkoholilakiin lisättäisiin erikseen sääntelyä alkoholijuomien toimituskieltopaikoista. Alkoholijuomia ei saisi toimittaa terveydenhuollon palveluyksikköön, päihdehuollon yksiköihin, lastensuojelulain (417/2007) 57 §:ssä tarkoitettujen lastensuojelulaitosten asuinyksiköihin, varhaiskasvatuksen järjestämispaikkaan, esi- tai perusopetuksen järjestämispaikkaan eikä yleiselle leikkikentälle. Alkoholijuomaa ei myöskään saa toimittaa ravitsemisliikkeeseen tai muuhun paikkaan, jossa on tarjolla ruokaa tai virvokkeita, kokoontumislaisissa tarkoitettuun yleisötilaisuuteen tai yleiselle paikalle, jossa poliisi on yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi kieltänyt alkoholijuomien nauttimisen. Alkoholijuomia ei myöskään saisi toimittaa tilaan tai paikkaan, joka on hyväksytty anniskelualueeksi.

Lupa- ja valvontavirasto perisi valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi toimitusluvan haltijalta vuotuisen valvontamaksun.

Alkoholijuomien markkinointia koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että jatkossa väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinointi olisi sallittua. Näin ollen esitys mahdollistaa Suomeen sijoittautuneille toimijoille toisiin Euroopan talousalueen maihin kohdistuvan väkevien alkoholijuomien verkkomarkkinoinnin.

Markkinointia koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös kotimaan markkinoinnissa eli väkevän alkoholijuoman verkkomarkkinointi olisi jatkossa sallittua myös Suomessa.

Alkoholilain mukainen seuraamusmaksu laajennettaisiin koskemaan myös tilanteita, joissa luvanhaltija rikkoisi alkoholijuoman toimitukseen liittyviä velvollisuuksia tai etämyyjä rikkoisi velvollisuuttaan merkitä toimitukseen sen sisältävän alkoholijuomaa.

Alkoholilaissa rangaistavaksi säädettyjen alkoholirikkomusten alaa laajennettaisiin koskemaan myös alkoholijuomien toimittamisen yhteydessä tapahtuvaa alkoholijuomien luovutusta, mikäli tilanteessa rikottaisiin laissa säädettyä toimituskieltoa kyseisestä pykälästä tarkemmin ilmenevällä tavalla. Alkoholijuomien toimittaja syylistyisi alkoholirikkomukseen, mikäli hän luovuttaisi tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta alkoholijuomia esimerkiksi alaikäiselle tai vahvasti päihtyneelle henkilölle. Alkoholirikkomusten piiriin kuuluisi jatkossa myös muussa elinkeinotoiminnassa kuin vähittäismyynnissä, toimituksessa tai anniskelussa tapahtuva 37 §:n 1–2 momentin mukaisten luovutuskielten rikkominen.

Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä suhteellisen pieniä tai teknisiä muutoksia esimerkiksi tiedonsaantiin liittyen.

Pääasialliset vaikutukset

Alkoholijuomien valmistus, myynti ja markkinointi tuottavat yhteiskunnalle yli miljardin verotuloja, erilaisille yrityksille miljardien elinkeinotuloja ja alkoholin valmistukseen, myyntiin ja markkinointiin osallistuville ihmisille työtuloja. Toisaalta alkoholinkäyttö aiheuttaa yhteiskunnalle, yrityksille ja yksilöille miljardien eurojen välittömiä ja välillisiä kustannuksia.

Siitä, vaikuttaako alkoholijuomien toimitus alkoholinkulutuksen kokonaismäärään yksilö- tai yhteiskuntatasolla, ei ole suoraa tutkimustietoa. Verkkokaupassa kuluttajilla voi olla taipumus käyttää alkoholiin enemmän rahaa kerralla kuin myymälässä asioidessa, ja suuremmat alkoholimäärät kotona voivat lisätä kulutusta. Lisäksi tilaamisen helppous voisi lisätä joidenkin kuluttajien alkoholijuomien kulutusta. Tästä huolimatta jatkossakin valtaosa kulutetusta alkoholista ostettaisiin todennäköisesti asioimalla fyysisissä myyntipisteissä ja toimituksella ostetun alkoholin osuus olisi todennäköisesti suhteellisen pieni. Näin lakiesitys vaikuttaisi todennäköisesti suhteelliseen pieneen osaan alkoholin kokonaiskulutuksesta ja siksi esityksen vaikutus alkoholin kokonaiskulutukseen arvioidaan olevan suhteellisen vähäinen. Tähän arvioon sisältyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta. Yksilötasolla alkoholijuomien toimitus ja erityisesti pikatoimitukset voivat vaikuttaa erityisesti alkoholin riski- ja humalakäyttöön ja siten alkoholihaittoihin.

Alkoholijuomien rajat ylittävän etämyynnin oikeustila on ollut pitkään epäselvä. Korkein oikeus antoi syyskuussa 2025 ratkaisun (KKO 2025:71), jossa se katsoi, että myyjä ei ollut syylistynyt alkoholirikokseen, kun se oli harjoittanut Virosta Suomeen suuntautuvaa alkoholijuomien myyntiä virolaisen yhtiön verkkokauppasivustojen kautta. Ratkaisun myötä alkoholin etämyynnin oikeustila selkeytyi huomattavasti. Koska ennakkoratkaisu ohjaa oikeuskäytäntöä, sillä tulisi ilman lain muutostakin olemaan vaikutusta viranomaisen tulkintaan. Esityksellä lakiin lisättäisiin nimenomaiset säännökset etämyynnistä ja siitä, että suomalaisilla olisi oikeus ostaa alkoholijuomia etämyyntimenettelyn kautta. Lakimuutoksen vaikutusten Alkoon arvioidaan olevan pieniä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen selkeytettyä etämyynnin oikeustilaa.

Esityksellä olisi tavoiteltuja positiivisia taloudellisia vaikutuksia, sillä se edistäisi kuluttajien kulutusmahdollisuuksia sekä alkoholijuomia markkinoilla myyvien toimijoiden liiketoimintamahdollisuuksia mahdollistamalla alkoholijuomien toimituksen. Vaikka esitys samalla lisäisi myös yritysten sääntelytaakkaa, olisi esitys kokonaisuudessaan yritystoimintaa edistävä. Samalla esityksellä voisi olla alkoholihaittoja ja niistä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollolle sekä järjestyksenpidolle aiheutuvaa kuormitusta kasvattava

vaikutus. Yhteiskuntatasolla lakiesityksen vaikutukset alkoholihaittoihin olisivat todennäköisesti melko vähäisiä, mutta joidenkin yksilöiden tai yhteisöjen kohdalla lakiesityksen vaikutukset voivat olla merkittäviä. Alkoholijuoman toimituksen yhteydestä alkoholihaittoihin ei ole kuitenkaan olemassa suoraa tutkimustietoa, jonka avulla voisi muodostaa tarkkoja arvioita esityksen yhteydestä alkoholihaittoihin.

Esityksessä ehdotetuilla markkinointisäännösten muutoksilla voisi olla positiivisia vaikutuksia alkoholijuomien vientiä harjoittaviin yrityksiin. Alkoholijuomien viennin arvo vuonna 2023 oli 204 miljoonaa euroa. Suurin osa viennin arvosta muodostui väkevästä alkoholijuomista, joiden osuus alkoholijuomien kokonaisviennistä oli noin 70 prosenttia.

Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksellä voisi olla vaikutuksia julkiselle taloudelle alkoholin käytöstä aiheutuviin tuloihin sekä kustannuksiin. Alkoholista sosiaali- ja terveydenhuollolle aiheutuva kuormitus on merkittävä. Terveydenhuollon palveluiden osalta kuormitus ilmenee esimerkiksi alkoholin aiheuttamina tapaturmista johtuvina päivystyskäynteinä tai pitkäaikaisen runsaan alkoholinkäytön aiheuttamien sairauksien hoitona. Sosiaalihuollossa kuormitus puolestaan ilmenee esimerkiksi päihdepalveluiden käyttönä. Jos lakiesitys lisäisi alkoholin kokonaiskulutusta tai alkoholin kulutusta runsaasti alkoholia käyttävien keskuudessa, voisi esityksellä olla myös alkoholihaittojen hoidosta sosiaali- ja terveydenhuollolle aiheutuvaa kuormitusta ja näin myös hoidosta aiheutuvia kustannuksia kasvattava vaikutus. Kokonaisuudessa tämän hallituksen esityksen itsenäiset vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän kuormitukseen olisivat luonteeltaan pääosin negatiivisia mutta kuitenkin suhteellisen vähäisiä. Vaikutukset voisivat vaihdella alueittain, sillä Suomi on vahvasti jakautunut alueittain alkoholiongelmien osalta. Vaikka vaikutukset olisivat todennäköisesti suhteellisen vähäisiä, ovat ne sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän näkökulmasta haastavia, sillä julkiseen palveluntuotantoon kohdistuu samanaikaisesti merkittäviä säästöpaineita. Vastaavasti, mikäli esitys lisäisi alkoholin kulutusta, voisi tällä olla myös vähäinen alkoholiveron tuottoja lisäävä vaikutus.

Vaikka etämyynnin oikeustila on ollut pitkään epäselvä, tiedossa on, että etämyyntiä on harjoitettu aikaisemminkin. Tämän vuoksi etämyyntiä ei voida pitää täysin uutena myyntikanavana, vaan jossain määrin vakiintuneena osana suomalaista alkoholimarkkinaa. Esityksellä voisi olla vaikutus alkoholiveron kertymään, jos ulkomaisten verkko-ostojen yhteydessä valmisteverot tulisivat esityksen myötä nykyistä useammin asianmukaisesti maksetuiksi Suomeen. Alkoholilain muutos voisi lisätä sellaisten ulkomaisten toimijoiden tarjontaa Suomeen, jotka haluavat toimia lainmukaisesti ja ovat nykytilanteessa pitäneet lainsäädäntöä epäselvänä, eivätkä tämän takia ole myyneet tuotteitaan etämyyntinä Suomeen. Määritelmien yhtenäistäminen valmisteverotuslain kanssa ja tiedonsaantioikeudet Verohallinnon ja Lupa- ja valvontaviraston sekä Tullin ja Lupa- ja valvontaviraston välillä tukisi osaltaan sitä, että viranomaiset voisivat aiempaa paremmin tehdä yhteistyötä etämyynnin valvonnassa ja toimijoilla olisi kannuste noudattaa sekä alkoholilain ja valmisteverotuslain säännöksiä. Toisaalta jatkossakin osa toimijoista pyrkisi todennäköisesti kiertämään verovelvollisuuttaan esimerkiksi häivyttämällä omaa osuuttaan kuljetuksen järjestämisessä ja siten esittämällä tilanteen etäostona. Etämyynnin kattava valvonta on haastavaa ja edellyttäisi merkittävästi resursseja, joten verovelvollisuuden kierto on puuttuminen voisi olla haastavaa. Mikäli esitys ohjaisi alkoholin kulutusta verottomasti hankituista ulkomaisista verkko-ostoista kotimaiseen vähittäismyyntiin, voisi myös tällä olla vähäisiä positiivisia muutoksia alkoholiveron kertymään. Kokonaisuutena esityksen vaikutukset alkoholiveron kertymään olisivat todennäköisesti vähäisiä.

Esityksen välittömät budjettivaikutukset kohdistuisivat 1.1.2026 toimintansa aloittavaan Lupa- ja valvontaviraston määrärahoihin. Esitys lisäisi alkoholilakia valvovien viranomaisten eli 1.1.2026 alkaen

Lupa- ja valvontaviraston työtä ja kustannuksia, sillä valvonnan piiriin tulisi kokonaan uusi alkoholijuoman toimituslupa. Esityksen myötä Lupa- ja valvontavirasto voisi periä valvontamaksuja toimitusluvan haltijoilta.

Vaikutukset yrityksiin

Esitys lisäisi yleisesti markkinoiden toimivuutta ja kilpailua, sillä se mahdollistaisi alkoholijuomien toimituksen kaikilta alkoholijuoman toimitusluvan haltijoilta. Esityksellä mahdollistettaisiin vähittäismyyntiluvallisille toimijoille ja alkoholiyhtiölle uusi merkittävä alkoholijuomien jakelukanava.

Ulkomaille sijoittautuneet toimijat voisivat jatkossakin etämyydä Suomeen sellaisia alkoholijuomia, joita Suomeen sijoittautunut alkoholijuomien vähittäismyyjä ei saa lain mukaan myydä, ja joiden myyntiin ei ole edes mahdollista saada lupaa. Yrityksille saattaisi olla houkuttelevaa sijoittautua toiseen EU-maahan, josta yritys voi myydä ilman lupa- tai ilmoitusvelvollisuutta esimerkiksi yli 8-prosenttisia alkoholijuomia Suomessa asuville kuluttajille. Lakimuutos voisi lisätä erityisesti sellaisten toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneiden alkoholimyyjien tarjontaa Suomeen, jotka haluavat toimia lainmukaisesti ja ovat nykytilanteessa pitäneet alkoholin etämyyntiä koskevaa oikeustilaa epäselvänä, eivätkä tämän takia ole myyneet alkoholijuomia etämyyntinä Suomeen. Lisääntynyt kilpailu saattaisi näkyä paineena laskea alkoholijuomien hintoja, mutta toisaalta tähän mekanismiin liittyy paljon epävarmuustekijöitä. Tasapuolisten kilpailuedellytysten näkökulmasta merkitystä olisi sillä, miten tehokkaasti huolehdittaisiin toisista EU:n jäsenvaltioista tehtyjen verkko-ostosten verojen maksusta.

Päivittäistavarakauppa on suurin alkoholin myyntikanava Suomessa. Vuonna 2024 52 prosenttia alkoholin tilastoidusta kulutuksesta ostettiin Alkon ulkopuolisesta vähittäismyyntistä eli elintarvikeliikkeistä, kioskeista ja liikenneasemilta. Ruoan verkkokauppa on kasvattanut suosiotaan viime vuosina ja sen osuus päivittäistavarakaupan myyntistä oli vuonna 2024 3,0 prosenttia¹. Nykyisin kuluttajat eivät ole voineet tilata alkoholijuomia verkkokaupasta toimitettuna elintarvikkeiden tilaamisen yhteydessä. Lakiesityksen myötä kuluttaja voisi ostaa kaikki ostoksensa päivittäistavarakaupasta verkkokaupan välityksellä toimitettuna, mikä voisi edistää päivittäistavarakaupan verkkokaupan kasvua.

Lakiesitys voisi lisätä myös ravintoloiden liiketoimintamahdollisuuksia. Alkoholijuoman toimitusta voisivat hyödyntää erityisesti alkoholin vähittäismyyntiluvalliset ruokaravintolat, jotka nykyisin kuljettavat omana toimintanaan ruoka-annoksia asiakkaille tai jotka ovat tehneet sopimuksen kuljetuksesta toisen yrityksen kanssa. Mikäli ravintola kuljettaisi alkoholin itse asiakkaalle, ravintolalta edellytettäisiin alkoholijuoman toimituslupa. Mikäli alkoholijuoman toimitus tapahtuisi toisen yrityksen kuten ruokalahetkipalvelun toimesta, kyseiseltä toiselta yritykseltä edellytettäisiin alkoholijuoman toimituslupa. Alkoholijuoman toimituksen mahdollistaminen ei olisi ravintola-alan näkökulmasta ainoastaan liiketoimintaa edistävä uudistus. Alkoholijuoman myynti toimituksella saattaisi tapahtua osin anniskelumyyntin kustannuksella. Näin ollen esitys saattaisi heikentää etenkin niiden ravintoloiden asemaa, joilla on anniskelulupa mutta ei vähittäismyyntilupaa. Mikäli esityksen johdosta alkoholin kulutus lisääntyisi kotiloissa, saattaisi se puolestaan vähentää ravintoloiden alkoholin myyntiä.

Alkoholijuomien toimitusluvanhaltijan lukuun toimivalla alkoholijuoman toimittajalla tulisi olla käytynä alkoholijuoman toimituskoulutus (alkoholijuoman toimituspassi). Alkoholijuoman toimituspassi olisi periaatteiltaan samankaltainen kuin nykyinen anniskelupassi. Alkoholijuoman toimituspassi aiheuttaisi vähäisiä kustannuksia alkoholijuoman toimitusta harjoittaville yrityksille koulutuksen suorien kustannusten sekä muun muassa sijaisjärjestelyjen muodossa. Toimituspassikokeen suorat kustannukset olisivat

¹ PTY ry. (26.03.2025). Päivittäistavarakaupan myynti ja markkinaosuudet 2024.
<https://www.pty.fi/blog/2025/03/26/paivittaistavarakaupan-myynti-ja-markkinaosuudet-2024/>

todennäköisesti joitain kymmeniä euroja kokeen suorittavaa henkilöä kohden. Esimerkiksi anniskelupassitestien hinnat vaihtelevat nykyisin pääasiassa noin 30 ja 60 euron välillä.

Alkoholijuoman toimitusta harjoittaville yrityksille aiheutuisi kustannuksia toimitusluvan hakemisesta erityisesti Lupa- ja valvontaviraston perimän lupamaksun muodossa. Lupa- ja valvontaviraston perimistä lupamaksuista säädetään valtioneuvoston asetuksessa aluehallintovirastojen maksuista (858/2024). Asetuksen liitteen mukaisesti alkoholin toimitusluvasta perittäisiin 1 055 euron suuruinen maksu tai vaihtoehtoisesti 950 euron suuruinen maksu, jos hakemus olisi tehty sähköisessä asiointijärjestelmässä. Lisäksi toimitusluvanhaltijoilta perittäisiin vuosittainen valvontamaksu.

Esityksellä olisi positiivisia vaikutuksia sellaisten yritysten toimintaan, jotka harjoittavat alkoholijuomien vientiä EU:n sisämarkkinoille. Vaikutukset kohdistuisivat erityisesti sellaisiin yrityksiin, jotka vievät väkeviä alkoholijuomia toisiin ETA-maihin. Mahdollisuus laajempaan toisiin ETA-maihin kohdistuvaan markkinointiin voisi parantaa suomalaisten alkoholijuomabrändien tunnettuutta ja parantaa yritysten taloudellista asemaa.

Vaikutukset Alkon asemaan

Etämyynnin oikeustilan selkeyttämisellä voisi olla vaikutuksia Alkon markkinaosuuteen niistä alkoholijuomista, joita suomalaiset kuluttajat kuluttavat. Kun etämyyntiä ei kielletä vähittäismyyntirajan ylittävien juomien osalta, ulkomaiset toimijat voisivat jatkossakin etämyydä Suomeen kaiken vahvuisia alkoholijuomia, kun taas kotimaiset toimijat voisivat myydä enintään 5,5 / 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia.

Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisu (2025:71) selkeytti huomattavasti etämyyntiä koskevaa oikeustilaa syyskuussa 2025. Tapauksessa A oli harjoittanut Virosta Suomeen suuntautuvaa alkoholijuomien myyntiä virolaisen yhtiön verkkokauppasivustojen kautta. Tilauksen yhteydessä verkkokaupan asiakas oli voinut valita, noutaako hän tilaamansa alkoholijuomat itse, jolloin asiakas oli voinut myös järjestää kolmannen tahon noutamaan tuotteet myyjän varastolta. Vaihtoehtoisesti asiakas oli voinut valtuuttaa myyjän ehdottaman, myyjästä riippumattoman huolintayhtiön avustamaan kuljetussopimuksen tekemisessä kuljetusliikkeen kanssa. Jos asiakas oli valinnut jälkimmäisen vaihtoehdon, kuljetusliike oli toimittanut alkoholijuomat asiakkaalle Suomeen. Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan tarkemmin ilmenevin perustein, että A ei ollut alkoholilain vastaisesti tuonut maahan alkoholijuomia eikä myynyt niitä Suomessa. Syyte törkeästä alkoholirikoksesta hylättiin.

Mitä suositumpaa etämyynnistä tulee, sitä enemmän se heikentää Alkon markkinaosuutta. Alkon myynnin mahdolliseen vähenemiseen ja ulkomailta tilaamisen suosioon vaikuttaa todennäköisesti merkittävästi se, miten kattavasti alkoholijuomista maksetaan veroja. Mikäli ulkomailta hankituista alkoholijuomista maksetaan lain edellyttämät verot, alkoholijuoman hinta ei merkittävästi poikkea Suomesta ostetusta alkoholijuomasta. Tällöin kuluttajilla ei välttämättä ole suurissa määrin kannusteita hankkia alkoholijuomaa ulkomailta. Kun etämyynnin oikeustila on ollut epäselvä ja viranomaisten ohjeistukset eivät välttämättä ole olleet kuluttajille selkeitä, vain murto-osasta ulkomailta tilatuista alkoholijuomista on maksettu asianmukaisesti verot. On mahdollista, että jatkossakin ainakin osa etämyyntiä harjoittavista tahoista yrittäisi kiertää veroja, jolloin he voisivat myydä alkoholijuomia edullisesti Suomeen. Toisaalta esimerkiksi Ruotsissa korkein oikeus antoi kesällä 2023 ratkaisun (Winefinder, T 4709-22), jossa se katsoi etämyynnin olevan Ruotsissa sallittua. Alustavien tietojen mukaan etämyynti ei ole Ruotsissa noussut merkittäväksi myyntikanavaksi.

Lakimuutoksen vaikutusten Alkoon arvioidaan olevan pieniä korkeimman oikeuden ennakkopäätöksen (2025:71) selkeytettyä etämyynnin oikeustilaa. Ilman lakimuutosta Alkolla ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta myydä tuotteitaan toimitettavaksi asiakkaille toisin kuin muihin EU- ja ETA-maihin sijoittautuneilla etämyyjillä. Lakimuutos siis parantaa Alkon asemaa tältä osin.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Alkoholijuomien vähittäismyyntin ja anniskelun sekä alkoholimainonnan valvonta kuuluvat nykyisin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralle sekä aluehallintovirastoille. Eduskunta hyväksyi 19.6.2025 hallituksen esityksen valtion aluehallinnon uudistuksesta. Valtion aluehallinnon uudistuksen myötä Valvira ja aluehallintovirastot lakkautetaan ja niiden tehtävät siirretään perustettavalle valtion Lupa- ja valvontavirastolle vuoden 2026 alussa. Näin myös aluehallintovirastojen sekä Valviran alkoholilain mukaiset lupa- ja valvontatehtävät siirtyvät Lupa- ja valvontavirastolle.

Esityksestä alkoholihallinnolle kohdistuvia vaikutuksia sekä valvontamaksukertymää arvioitaessa on oletettu, että alkoholijuoman toimitusluvanhaltijoita olisi noin 100-300. Oletukseen kohdistuu merkittävää epävarmuutta, sillä on hyvin vaikea ennakoida, miten käytännössä alkoholijuoman toimitusta harjoittavat toimijat tulisivat toimintansa järjestämään. Nykyisistä alkoholien vähittäismyyntiluvanhaltijoista osa saattaisi järjestää alkoholijuoman toimituksen itse, mutta merkittävä osa käyttäisi alkoholijuoman toimituksessa todennäköisesti ulkopuolista kuljetusyritystä. Tämän vuoksi esityksessä arvioinnissa on oletettu, että alkoholijuoman toimitusluvanhaltijoita olisi merkittävästi pienempi määrä kuin esimerkiksi alkoholien vähittäismyyntiluvanhaltijoita.

Lupa- ja valvontavirasto vastaisi jatkossa alkoholijuomien toimituslupaa hakevien luvittamisesta, alkoholijuomien toimitusluvanhaltijoiden valvonnasta ja alkoholijuomien etämyyntin valvonnasta. Uusista tehtävistä aiheutuisi Lupa- ja valvontavirastolle myös lisätyötä. Luvittamisesta aiheutuva lisätyö Lupa- ja valvontavirastolle olisi vuonna 2026 arviolta kaksi henkilötyövuotta (160 000 euroa). Vuodesta 2027 lähtien luvittamisesta aiheutuva lisätyö pienenee ja olisi arviolta yhtä henkilötyövuotta vastaava 80 000 euroa. Alkoholijuomien toimitusluvanhaltijoiden valvonnasta aiheutuva lisätyö Lupa- ja valvontavirastolle olisi vuonna 2026 arviolta kolme henkilötyövuotta (240 000 euroa) ja vuodesta 2027 alkaen neljä henkilötyövuotta (320 000 euroa). Lain ensimmäisenä soveltamisvuonna valvonnasta aiheutuva lisätyö olisi pienempi kuin vuodesta 2027 alkaen, sillä yritykset voivat harjoittaa alkoholijuomien toimitusta vain osan vuodesta 2026. Myös etämyyntin valvonta aiheuttaisi Lupa- ja valvontavirastolle lisätyötä. Lisätyö olisi vuodesta 2026 lähtien arviolta yksi henkilötyövuosi (80 000 euroa).

Lupa- ja valvontavirasto perisi alkoholijuoman toimitusluvanhaltijoilta valvontamaksun, jolla katettaisiin alkoholihallinnolle alkoholijuomien toimittamisen valvonnasta aiheutuvia kustannuksia. Vastaavaa valvontamaksua peritään myös vähittäismyynti- ja anniskeluluvanhaltijoilta. Esityksessä valvontamaksut määräytyisivät alkoholijuoman toimitusluvanhaltijan toimitusten perusteella. Kaikilta toimitusluvanhaltijoilta perittäisiin 100 euron perusmaksu. Tuhannen toimituksen ylittävältä osalta valvontamaksun määrä olisi perusmaksun lisäksi 0,1 euroa toimitusta kohden. Esimerkiksi 10 000 toimitusta vuodessa tekevän luvanhaltijan toimitusmaksu olisi 1 000 euroa. Kerättäviin valvontamaksuihin liittyy merkittävää epävarmuutta sekä toimitusluvanhaltijoiden että toimitusluvanhaltijoiden toimitusten määrän arviointiin liittyen. Valvontamaksuilla kerättävän tulon arvioidaan olevan vuosittain noin 200 000-350 000 euroa. Kerätyin valvontamaksutuotoin olisi mahdollista rahoittaa hallituksen esityksestä Lupa- ja valvontavirastolle valvonnasta aiheutuva kustannus. Virastoille esityksestä aiheutuneiden uusien tehtävien rahoitusta ja luvanhaltijoilta perittävien valvontamaksujen tasoa voi olla tarpeen tarkastella muutoksen voimaantulon jälkeen uudelleen huomioiden toimitusluvanhaltijoiden lopullinen lukumäärä ja saadut kokemukset valvontatyön käytännön toteuttamisesta.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä esityksestä aiheutuvaa lisätyötä otetaan huomioon 240 000 euroa. Tämä olisi 80 000 euroa vähemmän kuin Lupa- ja valvontavirastolle arvioitu lisätyö esityksen mukaisista

valvontatehtävistä. Täten Lupa- ja valvontaviraston tulisi voida toteuttaa osa esityksen mukaisesta valvonnasta viraston olemassa olevista toimintamenoista. Lupa- ja valvontavirastolle esityksestä aiheutuneiden uusien tehtävien rahoitusta ja luvanhaltijoilta perittävien valvontamaksujen tasoa tulisi tarkastella muutoksen voimaantulon jälkeen uudelleen huomioiden toimituslupanhaltijoiden lopullinen lukumäärä, kerättyjen valvontamaksujen vastaavuus valvonnan edellyttämiin resursseihin ja saadut kokemukset valvontatyön käytännön toteuttamisesta.

Esityksellä voisi olla vaikutuksia myös poliisin toimintaan. Lakiesitys voisi lisätä järjestyshäiriöitä sekä rikoksia ja näin poliisin tehtäviä. Erityisesti poliisin kotihälytystehtävät voisivat lisääntyä, mikäli alkoholiin käyttö kotiloissa lisääntyy esityksen seurauksena. Toisaalta alkoholisidonnaiset hälytystehtävät ajoittuvat erityisesti ilta- ja yöaikaan. Koska alkoholijuoman toimitus olisi sallittua ainoastaan kello 9:stä kello 21:een, ei lakiesityksellä todennäköisesti olisi merkittävää vaikutusta yöaikaan tapahtuviin poliisin tehtäviin.

Esityksen myötä muun muassa oppilaitokset voisivat järjestää toimituspassikokeita, jonka suorittanut henkilö saisi todistuksen toimituspassista. Toimituspassi olisi osoitus alkoholijuoman toimittajan pätevyydestä. Oppilaitoksilla ja muilla toimituspassikokeen järjestävillä tahoilla olisi oikeus periä kokeesta maksu. Yleisesti kokeen suorittavien henkilöiden määrää riippuisi alkoholin toimituslupaa hakevien yritysten määrästä. Yhtä toimituslupaa hakevaa yritystä kohden kokeen suorittavia alkoholijuomien toimittajia voisi olla yksittäisistä henkilöistä tuhansiin henkilöihin. Kysyntä toimituspassikokeille olisi todennäköisesti suurta välittömästi lain voimaantulon jälkeen.

Vaikutukset kotitalouksien ja kuluttajien asemaan

Uudistus hyödyttäisi sitä merkittävää osaa suomalaisista, jotka kuluttavat alkoholia, sillä alkoholijuoman ostaminen ei jatkossa edellyttäisi asiointia alkoholia myyvän toimijan fyysisessä myyntipisteessä. Alkoholia toimituksella tilaavat kuluttajat säästäisivät ostosmatkoihin kuluvaan aikaa ja kustannuksia. Alkoholijuomien tilaamisen voisi yhdistää myös verkon välityksellä tilattavien ruokaostosten yhteyteen. Lisäksi verkkokaupassa kuluttaja voi vertailla helpommin alkoholijuomien hintoja, mikä alentaa alkoholijuoman etsintäkustannuksia. Verkkokauppa mahdollistaa kuluttajalle myös laajemman tuotevalikoiman. Esityksen myötä kuluttajien ostomahdollisuudet siis paranisivat.

Toisaalta merkittävä osa suomalaisista ostaisi alkoholijuomansa jatkossakin asioiden fyysisessä myyntipaikassa. Alkoholin toimitus olisi todennäköisesti kuluttajalle helpointa ja edullisinta tiheästi asutuilla alueilla, joissa toimitus voidaan järjestää edullisesti. Näillä alueilla etäisyydet lähimpään kauppaan tai Alkoon ovat nykyisinkin pääosin lyhyitä.

Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2026 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Esityksen mukaisiin uusiin tehtäviin esitetään lisämäärärahoja Lupa- ja valvontavirastolle. Esityksellä olisi näin vaikutuksia Lupa- ja valvontaviraston toimintamomentille (mom. 28.40.04).

Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026. Voimaantuloa ehdotetaan kuitenkin porrastettavaksi siten, että alkoholijuomien toimituspassikoulutuksia voitaisiin alkaa järjestämään heti lain voimaantullessa. Alkoholijuomien toimituslupia voisi hakea neljän kuukauden kuluessa lain voimaantulosta ja itse toimitustoiminnan voisi aloittaa kuuden kuukauden päästä lain voimaantulosta.